

Magyar vonatkozások 19. század eleji román szótárakban

Projektvezető: Vremir Lilla Márta

A Magyar vonatkozások 19. század eleji román szótárakban c. kutatási program a három legfontosabb, az említett korszakban kidolgozott, román alapnyelvű, magyar párnyelvet is bemutató szótár magyar nyelvi anyagát szándékozik feldolgozni.

A első nagyobb lélegzetű erdélyi román lexikográfiai munka 1822–1823-ban jelent meg Kolozsváron, a Református Kollégium nyomdájában, Török János által. A Ioan Bobb püspök által kiadott kétkötetes szótár [Dictionariu Rumanesc, Lateinesc, si Unguresc, dein orenduialla excellentii sale Preosfintitului Ioan Bobb Vladeicul Fagarasului asediat si cu venitu cassei clerului typarit in doao tomuri. Tom. I. A–L, Tom. II. M–Z. In Clus cu Typariul Typografii Collegiumului Reformatilor prin Stephan Török 1822 (1823).] tekinthető az első rendszerezett háromnyelvű román szótárnak. A szótár keletkezésének története gyakorlatilag ismeretlen. Az előszó alapján meg lehet ugyan állapítani, hogy több szerkesztő is együtt dolgozott, de hogy kik voltak ezek, nem tisztázott.

A feldolgozott anyagból egyelőre a személynevek, népnevek és a földrajzi nevek egy részét mutatom be. A személynevek három nagyobb csoportra oszthatóak: mitológiai vagy bibliai személyek neve, történelmi személyek neve (királyok, bölcsek, tudósok stb.), közönséges személynevek (női és férfi nevek román [latin] és magyar megfelelői. A földrajzi egységek közül a következőket találtam a Bobb-féle szótárban: országok, országrészek megnevezései, városok, folyók és tengerek; a Budai Lexikkal ellentétben szerepelnek a szótárban a kontinensek, a hegyek és egyéb földrajzi egységek megnevezései is 5 . Egyelőre nem választottam külön az egyes földrajzi egységekhez tartozó személyek megnevezését (városbeliek, országbbeliek, nemzetek stb.). A földrajzi egységek megnevezése nagyon tág, Európa, Ázsia, Afrika és valamennyiben Amerika tájegységeit öleli fel. Legnagyobb számban természetesen az erdélyi, illetve a környező térség földrajzi megnevezései (városok, vizek stb.) szerepelnek. A csak pár évvel később megjelentetett, ám szerkezetében nagyon különböző Budai Lexikontól eltérően a Bobb-féle szótár hegyek, szigetek, félszigetek stb. megnevezéseit is sorolja. A többi földrajzi névhez hasonlóan, itt is hozzávetőleges leírást kapunk a magyar magyarázó szövegben arról, hogy hol is fekszik az illető földrajzi egység, pl.: Egy tűz okádó hegy Siciliában, Nagy hegy India, és Sitzilia között. A Ioan Bobb püspök által szerkesztett Szótár rendkívül színes és gazdag anyagot tartalmaz, a szótár szerkesztéséből adódóan nyelvi szempontból talán még érdekesebbnek is tűnik, mint a nagyjából ugyanabban az időszakban megjelentetett Budai Lexikon anyaga. A nagyrészt feltáratlan szóvilág még sok érdekességet rejt, a továbbiakban fogalomkörönként szándékozom feldolgozni a hihetetlenül gazdag anyagot.

A kutatás eredményeit tárgyaló tanulmány(oka)t szakfolyóiratban szándékozom megjelentetni.

A pályázatban kijelölt feladat részlegesen valósult meg, az anyag bősége és rétegzettsége további kutatást igényel.